

XAVIER POMÉS I ABELLA

Conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya

15

La qüestió de la immigració i els drets humans té, en aquesta societat de finals del segle XX i a punt d'entrar en el segle XXI, cada cop més importància en el conjunt de les nacions i sobretot de les nacions d'Europa.

Els moviments migratoris que es produeixen bàsicament des del nord d'Àfrica a l'oest d'Europa d'uns anys ençà generen la necessitat d'adoptar legislacions específiques que han de combinar amb un equilibri just la defensa dels drets dels autòctons amb la garantia dels drets inalienables dels immigrants. Crec –i aquesta és la primera idea que vull destacar– que això no esgota ni de bon tros l'àmbit d'actuació dels governs.

En aquest àmbit, especialment en els casos dels moviments migratoris que busquen a casa nostra les condicions de vida mínimes que moltes vegades no són possibles o són més difícils en els seus llocs d'origen, cal que les administracions públiques despleguin, paral·lelament a les lleis, tot un ventall de polítiques sectorials que, entre d'altres coses, garanteixen als immigrants una substància digna.

Per tant, des d'aquesta perspectiva, a Catalunya, com a qualsevol altra comunitat, hi ha una responsabilitat que no es pot ni es vol defugir emparant-se, per exemple, en una pretesa manca de competències. Malgrat que el tema d'estrangeria és una competència estatal, penso que el govern de Catalunya té també certes responsabilitats.

Catalunya ha estat sempre una terra d'acollida de gent forana i ens ha d'enorgullir el fet que en un gran nombre de casos aquesta terra de pas s'ha convertit en la seva nova llar. Les causes d'aquests dos fenòmens, d'una banda ser el destí de moviments migratoris i, d'una altra, ser terra d'establiment dels qui venen de fora, són diverses. Certament, una causa pot ser l'evolució econòmica i industrial de Catalunya, que ha estat l'atractiu principal per a aquelles persones que a la seva terra pateixen privacions. Però no és menys cert que l'economia té poc a veure amb el fet que Catalunya s'hagi convertit

molt sovint en la segona pàtria dels que van venir per millorar la seva sort. Les causes d'això les hauríem de buscar potser en un bé més intangible, però no per això menys important del nostre patrimoni: la tolerància.

La tolerància és un concepte ampli que inclou molts aspectes, però d'entrada no s'ha de confondre tolerància amb permissivitat. Són dos conceptes diferents. Si m'ho permeten parlarem de la tolerància entesa a la catalana. Què volem dir amb això? Sovint sentim parlar de tolerància com a sinònim de permissió de la diferència. Igualment molt sovint s'equipara la integració cultural amb l'assimilació o la submissió d'una cultura en una altra, i això constituiria una manca de tolerància. Massa sovint, també, la tolerància s'entén com un concepte passiu, és a dir, com l'omissió de tracte discriminatori.

Nosaltres, per motius històrics obvis, pensem que a Catalunya hi ha una sensibilitat social especial davant de les cultures, les llengües i les minories diferenciades. Per nosaltres la tolerància no significa –i espero que no ho signifiqui mai– simplement permetre la diferència, sinó tractar l'immigrant d'igual a igual, sense que la majoria s'imposi a les minories. Des d'aquest punt de vista, la integració cultural no vol dir la progressiva catalanització dels qui tenen una altra cultura d'origen, en detriment de les seves arrels, sinó el respecte sincer al seu dret de mantenir la seva cultura i l'oferiment de la nostra perquè en facin seus els elements que vulguin i a la vegada enriqueim la nostra amb elements forans. Per tant, no es tracta solament de no discriminar els nousvinguts en l'exercici dels seus drets, sinó de garantir les mesures i actuacions que necessiten per fer-los efectius.

És aquesta permeabilitat la que ha permès que, amb la consciència clara dels nostres orígens i amb la fermesa en la defensa de les nostres tradicions i de la nostra cultura, el nostre poble no sigui encarcerat i immobilista, ni tancat en si mateix. Avui no es fa estranya la presència, per exemple, de mesquites a la Catalunya interior; ni genera tensions socials la presència a una aula escolar de nens i nenes de races ben diferenciades. Tot això és important, però no ho és tot: encara hi ha una barrera entre certs col·lectius d'immigrants i la societat catalana que hem d'aconseguir superar. No és una barrera generada per la diferència de les cultures d'origen ni de les religions practicades, sinó la que aixeca massa vegades la precarietat econòmica i els desnivells educatius. Per això afirmo que no ens podem acostar a parlar dels drets humans dels immigrants i sentir-nos cofois si es garanteixen. Cal anar més enllà. Car parlar dels drets socials de l'individu i dels drets de totes les col·lectivitats o comunitats d'immigrants.

El govern català, a partir de 1993 va oferir, o va intentar oferir, una resposta integral mitjançant el Pla interdepartamental d'immigració. L'objectiu principal d'aquest Pla és el d'aconseguir l'encaixament en la societat catalana de les persones immigrades, tot respectant el seu bagatge cultural i la seva identitat, així com assolir les condicions adients per al seu desenvolupament personal i social, per a l'exercici en plenitud dels seus drets i també dels seus deures. Per això s'ha posat l'accent en la promoció de l'accés normalitzat dels immigrants als diferents serveis i recursos públics, especialment pel que fa a tres àmbits: la sanitat, l'ensenyament i els ajuts socials.

Aquest Pla interdepartamental conté quaranta programes que ha de desenvolupar la Generalitat a través dels seus departaments, i també un seguit de propostes i recomanacions a l'Administració central. Com a eix inspirador de les polítiques que persegueix l'Administració catalana, es va crear també un consell assessor a través del qual les organitzacions no governamentals, els sindicats, els òrgans locals i el propis col·lectius d'immigrants, poden canalitzar les seves inquietuds i propostes d'actuació pública.

Paral·lelament, el Departament de Benestar Social arran de les Jornades que va organitzar conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona i amb la col·laboració d'aquest Consell Assessor d'Immigració va impulsar la redacció d'una iniciativa legislativa d'aplicació a tot l'Estat, per tal d'establir els criteris i els principis que han de regir per aconseguir una política efectiva d'integració dels immigrants amb voluntat de permanència, la qual s'ha concretat en la Proposició de Llei orgànica presentada recentment pel Grup Parlamentari Català al Congrés dels Diputats (Butlletí Oficial del Congrés de 18 de març de 1998).

Aquesta proposta de Llei orgànica té com a objectiu el reconeixement dels drets subjectius dels immigrants pel sol fet de ser persones, independentment de la seva situació administrativa de regularitat o irregularitat, així com l'equiparació explícita dels drets dels immigrants regularitzats amb els ciutadans autòctons, a fi de donar-los una igualtat d'oportunitats. Al mateix temps, per als casos d'una possible col·lisió entre conviccions culturals, ideològiques o religioses, també es regula el deure de respecte als drets humans universals i els principis de la Constitució, per assegurar una convivència pacífica i la cohesió social conseqüent.

El reconeixement d'aquests drets comporta la modificació de determinats articles de la Llei orgànica 7/1985, d'1 de juliol, sobre els drets i les llibertats dels estrangers a Espanya, per adaptar-la als principis d'integració de l'immigrant i dotar-la de més seguretat i garanties jurídiques. Així mateix, implica la modificació d'altres normes sectorials afectades per adequar-les al contingut de la nova llei.

D'altra banda, aquesta proposició de llei també preveu la creació d'un òrgan que estableixi la política global en aquesta matèria i que coordini la política d'integració dels immigrants, on hi hagi representants de les administracions central, autonòmiques i locals i també els agents socials i econòmics.

Cal tenir en compte, però, que l'acció pública en un àmbit com aquest no pot, ni ha de pretendre, abastar i esgotar totes les iniciatives. Cal la sensibilització de la societat i cal també la mobilització social, l'embranchada individual de cadascun dels ciutadans, siguin catalans o siguin immigrants. Cal la conscienciació de cada persona, el compromís amb la col·lectivitat en què es desenvolupa, i això el govern també ho ha de practicar. Fa cent anys es pensava que les mancances socials s'havien de resoldre mitjançant la caritat i la beneficència. El pas d'aquesta mentalitat a la convicció que era indispensable l'acció pública ens ha dut a l'Estat del benestar que, sens dubte, ha constituït un gran

progrés i ha generat justícia social, solidaritat i eficàcia, i no hi hem de renunciar.

Tanmateix, en el context actual, cal reformar aquest Estat del benestar per poder-lo mantenir i això suposa, entre altres coses, abandonar la tendència a esperar rebre-ho tot de l'Estat, a ser cada dia més rics i menys solidaris, a defugir responsabilitats que a tots ens pertocuen i a exigir de les instàncies públiques que supleixin l'àmbit personal i intransferible de compromís i de servei que tots tenim envers la societat i la comunitat de què formem part. Per tant, al costat dels drets i les llibertats cal avançar també en la pedagogia dels deures i les responsabilitats individuals. Ens cal una sensibilització, una reacció cívica, una nova moral cívica. Cal també recuperar el sentit de responsabilitat personal envers la societat i també el de solidaritat interindividual que ha d'acompanyar necessàriament les actuacions públiques.

18

Per això, vull fer constar la vàlua d'aquesta iniciativa, d'incorporar les reflexions i les anàlisis de diversos experts en aquesta matèria en aquest segon volum de la *Revista Catalana de Seguretat Pública*, perquè és un exponent de la nova sensibilitat de què parlava, de la nova moral cívica que reclamava abans com a indispensable per al progrés del nostre model social.

Estic segur que els treballs que conté aquest dossier aportaran noves idees i enriquiran el debat públic, però al mateix temps la seva publicació constitueix un instrument que ha d'afavorir la sensibilització dels poders públics i contribuir a la seva actuació per millorar la qualitat de vida de tots els ciutadans i ciutadanes que viuen o volen viure a Catalunya. Abans de tot, tanmateix, cal assumir la responsabilitat personal i col·lectiva de fer de la nostra una societat més justa i equilibrada.